

SFÂNTA LUMINĂ ÎN SFINTELE IERURGII

Drd. Remus-Emilian Botoș

HOLY LIGHT IN THE HOLY HIERURGY

Abstract: In the present study we resorted to the analysis of the specific words of the sphere of Light, highlighting, predominantly, the Haric Light that flows over the righteous believers participating in the Holy Hierarchies - either in moments of joy or in moments of balance. I resorted to their categorization, using the Molitfelnic prayer book, as well as emphasizing the lexemes specific to the Divine Light, for a better recognition of them by the reader.

Keywords; light, holly, prayer, Divine, reader

În studiul de față am recurs la analizarea vocabulelor specifice sferei Luminii, evidențiind, cu preponderență, Lumina Harică care se revarsă peste drept-credincioșii participanți la Sfintele Ierurgii – fie în momente de bucurie, fie în momente de cumpănă. Am recurs la categorisirea acestora, folosind cartea de rugăciune *Molitfelnic*.¹, precum și la sublinierea lexemelor specifice Luminii Dumnezeiești, pentru o mai bună recunoaștere a acestora din partea cititorului.

Sfeștania cu *Slujba Aghiasmei mici* conține șase trimiteri înspre sfera luminosului. Atunci când Harul „pătrunde” în locuința unde creștinii își petrec poate cea mai mare parte a zilei și a nopții, este imposibil ca Lumina lui Hristos să nu fie invocată pentru sfințirea și îndumnezeirea acestora:

- „și a luminii, mireasă dumnezeiască.”

Referirea este făcută cu privire la Fecioara Maria, care este Maică a Luminii necreate, mireasă fără de mire pământesc, păzindu-se numai pentru Dumnezeu. Preasfânta Născătoare de Dumnezeu este chemată, în fiecare locuință, să vină și să o binecuvânteze, să o ocrotească cu Preasfântul Ei Acoperământ.

¹ *Molitfelnicul cel mare*, tipărit cu binecuvântarea Preasfințitului Calinic, Episcopul Argeșului, în zilele Părintelui nostru Justin Pârnu – Starețul mănăstirii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, Editura „Credința strămoșească”, Iași.

-, „Domnul este luminarea mea și Mântuitorul meu, de cine mă voi teme?”
(Prochimen, glasul al 3-lea, Apostolul al treilea, înainte de citirea Apostolului)

Citatul le amintește credincioșilor care participă la sfințirea caselor lor că, dacă vor respecta poruncile lăsate de Dumnezeu, El îi va apăra de săgețile vrăjmașului care zboară neconținut, le va dăruia bucurii, virtuți, minte luminată pentru lucrarea binelui, pentru sine, pentru familiile lor, pentru întreaga societate sau pentru orice semen pe care îl vor întâlni atâta timp cât se vor afla pe pământ.

-, „Pentru ca să ne luminăm noi cu luminarea cunoștinței, prin Treimea cea de o ființă”

Sfânta Treime, Făcătoarea și Dătătoarea Vieții, luminează viețile oamenilor prin urmarea, de către cei din urmă, a poruncilor divine și a învățăturilor Bisericii celei vii. „Atât credința, cât și nădejdea rămân numai în acest veac, nu și în cel viitor, pe când dragostea va fi și în veacul următor.”²

-, „prin cuvânt ai făcut să se sălășluiască lumina”

Prin Cuvântul lui Dumnezeu, lumina soarelui a apărut pe cer. Tot prin Glasul Său, se face lumină în sufletul creștinului, prin consumarea, pe nemâncate, a apei sfințite numită Aghiazma Mică (cea mare fiind consumată cu o rânduială mai aspră)

-, „Cel ce ne-ai dat nouă să purtăm veșmânt luminat ca zăpada din apă și din Duh”

Prin Schimbarea Sa la Față, Mântuitorul nostru Iisus Hristos a „purta” atunci haine mai luminoase decât zăpada – asociată adesea cu albul cel mai pur și mai curat. Prin primirea Tainei Sfântului Botez și a Aghiazmei Mici, creștinul se îmbracă în haina virtuților, a curăției sufletești, a dragostei pentru Tatăl Ceresc și pentru aproapele. „Viața creștină trebuie să fie o cultivare și o rodire permanentă a darurilor Duhului Sfânt primit în mod tainic la Botez, când cel nou botezat a fost uns de către preot cu Sfântul și Marele Mir.”³

Întrucât cheamă la lumina din Împărăția Cerurilor, *Slujba înmormântării* înglobează foarte multe trimiteri, asemenea Tainei Sfântului Botez, la Teologia Luminii:

Rugăciunea care se citește de către preot la împărțirea hainelor și a altor lucruri pentru cei adormiți în Domnul:

-, „iar pe adormitul robul Tău (N), îmbracă-l în veșmântul nesticăciunii și în haină înfrumusețată cu lumină”

Atunci când un om adoarme cu trupul, durerea membrilor familiei este incomensurabilă, cu toate că Dumnezeu îi întărește mult în acele grele zile și clipe. Cel adormit nu mai poate spune sau face nimic cu trupul, fiind de o smerenie covârșitoare, lăștindu-se purtat, îmbrăcat de către cei vii, fără a scoate

² Ibidem, pag. 302.

³ Ibidem, pag. 145-146.

o vorbă. Din nefericire, casele funerare adesea nu întrebă familiile dacă își doresc sau nu să „cosmetizeze” adormitul – familiile, în durerea lor, nu mai conștientizează ce urmează să i se întâmple celui cu ochii închiși. Prin urmare, este mare păcat când trupul celui adormit este despăcat la piept sau în alte părți, îi sunt introduse substanțe otrăvitoare, formol, în absența membrilor familiei, fără știința acestora și fără consimțământul lor. De aceea, pentru mângâiere și pentru importanța de netăgăduit a mântuirii, preotul Îl roagă pe Făcătorul veacurilor să îmbrace cu lumina paradisiacă, de demult pierdută prin păcatul strămoșesc, sufletul celui adormit. Astfel, atât adormitul, cât și membrii familiei vor fi mult mângâiați dacă suferința le este alinată prin bucuria duhovnicească a luminii lui Dumnezeu.

Litia mică pentru morți:

–„ecleziarhul ia sfeșnicul cu lumânarea aprinsă”

Este foarte important ca muribundul să adormă, în Domnul, cu lumânarea aprinsă ori cu candela la căpătâi – ca simbol al luminii dumnezeiești care să îl însoțească neconținut. Prin urmare, lumânările sunt adesea folosite pe parcursul slujbei înmormântării, a stâlpilor, a parastaselor și a slujbelor de pomenire.

–„odihnește și sufletele adormiților robilor Tăi (N), în loc luminat”

Raiul lui Dumnezeu este sinonim cu lumina, acolo nu există întuneric. Atunci când sunt încredințați membrii familiei celui înmormântat că sufletul său se sălășluiește în lumină, va fi pace în sufletele lor, știind că cel puțin astfel cel adormit este la odihnă, nemaifiind ispitit și întristat de durerile lumii acesteia, nemaexistând puțința de a cădea în păcat, de a-și risca șansa la mântuire.

Rânduiala parastasului:

–„să-i sălășluiască pe ei unde strălucește lumina feței lui Dumnezeu”

Ce bucurie poate fi mai mare, după tristețea trecerii prin moartea cea fizică, ca sufletul celui adormit să se desfete neconținut în lumina divină, necreată? De aceea, Biserica luptătoare se roagă ca toți creștinii, mădulare ale Miresei lui Hristos, să devină fii ai luminii, participanți ai Bisericii Triumfătoare.

–„să așeze sufletele lor în loc luminat”

Atunci când sufletul este sălășluit în locuri luminate și luminoase, unde strălucește fața lui Dumnezeu și adie un dulce și lin vânt primăvăratec neconținut, sufletul simte, în sfârșit, o nesfârșită pace și odihnă, singurele potențiale tulburări rămânând momentele când cei dragi, rămași în luptă pentru mântuire pe pământ, sunt triști, mâhniți, uneori depresivi, ori nu mai umblă în poruncile lui Dumnezeu.

–„Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii”

Preasfânta Născătoare de Dumnezeu adesea a izbăvit multe suflete din chinurile iadului, întrucât la rugămintea Mamei, Fiul se îndură și nu poate trece cu vederea ruga. Creștinii rămași pe pământ trebuie să se roage adesea Fecioarei Preacurate pentru izbăvirea sufletului celui adormit. Dumnezeu nu îi va uita pe cei care se roagă pentru sufletele celor adormiți – căci atunci când cei aflați în viață vor trece în veșnicie, alții rămași pe pământ se vor ruga pentru ei.

Alte Evanghelii care pot fi citite ca adaos de podoabă la stâlpi, precum și în drum spre locul de înmormântare:

-,Iar îndată după strămtorarea acelor zile, (...) luna nu va mai da lumina ei” (Extras din Evanghelia a cincea a prezentei ierurgii. Matei 24, 29)

Fragmentul se referă la Apocalipsă, amintind de lumina creată a lunii, care nu va mai fi, datorită păcatelor omenirii, anunțând venirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. O interpretare care poate fi atribuită este aceea că citirea acestei Sfinte Evanghelii anunță sfârșitul păcatului prin moarte, dar și bucuria învierii de obște, ca mângâiere pentru sufletele celor adormiți, însă mai ales pentru cei rămași în viață.

-,Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. (...) Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult!” (Extras din Evanghelia a șasea a rânduielii înmormântării. Matei 6, 23)

Amintirea luminii trupești și asemuirea ei cu luminarea virtuții și a harului atenționează pe cei rămași în viață să părăsească păcatul și să fie cu luare aminte la lucrarea mântuirii, pentru că nu se cunoaște clipa morții când îi va înșfăca. „În drumul omului spre îndumnezeire, omul nu este singur, neputând și nerealizând acest urcuș duhovnicesc perpetuu într-un mod pur uman, ci în Hristos.”⁴

-,Deci le-a zis Iisus: încă puțină vreme Lumina este cu voi. Umblați cât aveți Lumină, ca să nu vă prindă întunericul. (...) Cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii.” (Extras din Evanghelia a paisprezecea a rugăciunilor pentru cei adormiți. Ioan 12, 36)

Lumina este adesea pomenită în slujbele pentru cei adormiți. În contextul de față, cei vii trebuie să fie cu luare aminte la fundamentarea virtuților, pentru că nu se știe niciodată când vine ceasul morții. Mai mult decât atât, vremurile din urmă „anunță” momente când creștinii nu vor mai putea participa nici măcar la Sfânta Liturghie. Într-un fel, o asemenea „încercare” s-a dorit a se face la începutul contextului pandemiei de covid-19, când timp de două luni de zile, creștinii nu au putut participa public la Sfânta Liturghie, respectiv la nicio altă lujbă săvârșită de către slujitorii Sfântului Altar. Demn de menționat este faptul că Taina Sfântului Maslu de obște a fost restricționată, nemaisăvârșindu-se public deloc, nici măcar în absența credincioșilor, în perioada menționată.

⁴ Ibidem, pag. 119.

Rânduiala înmormântării cum se face la Sfintele Paști și peste toată Săptămâna Luminată:

-, „Ziua învierii, să ne luminăm, popoare...”

Cei care sunt înmormântați în săptămâna luminată au parte de o slujbă mai specială, dată fiind și perioada liturgică deosebită. În popor, există credința că cei care adorm, în Domnul, între Preaslăvitul Praznic al Învierii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și Înălțarea Sa la cer, vor ajunge direct în Rai, cerurile fiind deschise. Poporul român consideră că Preasfânta Treime a chemat sufletul acela la cer, în perioada evidențiată anterior, numai pentru vrednicia vieții pe care creștinul a avut-o. Prin ziua Învierii, creștinii, sufletul celui adormit și a familiei celui rămas în viață este încredințat de promisiunea Domnului de a lumina, din nou, pe cei aflați în întunericul păcatului strămoșesc, precum și a celor proprii.

-, „să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumină a Învierii. Și cântându-I cântare de biruință, luminat să-L auzim zicând: bucurați-vă!” (Cântarea 1, glasul 1)

Lumina Învierii nu va putea fi vreodată cuprinsă, în întregime, de un muritor care trăiește încă cu trupul ori de vreun suflet trecut în veșnicie. Luminați cu Harul Duhului Sfânt, credinciosul trebuie să se bucure alături de Hristos, știind că Fiul lui Dumnezeu a biruit boldul morții, prin moartea Sa, fără de prihană. „Deci, dacă noi avem chipul lui Dumnezeu de la creație, asemănarea cu Dumnezeu o dobândim însă prin libera noastră alegere. Asemănarea cu Dumnezeu se realizează printr-o viață curată, prin îndepărtarea de patimi, înstrăinarea de orice rău și cultivarea virtuților, toate acestea nu fără ajutorul lui Dumnezeu.”⁵

-, „Acum toate s-au umplut de lumină” (Cântarea a 3-a)

Atunci când Hristos învie, an de an, toată natura umană, tot universul, se restaurează tainic și își „amintesc” de Învierea cea de obște, când va exista un trup nemuritor, un cer nou și un pământ nou. Atunci toți cei dragi, care au trăit în Hristos, se vor revedea și se vor bucura, unii de alții, veșnic, nemaexistând tristețe, mâhnire, îndoială, frică de moarte.

-, „Pentru ce căutați, printre morți, ca pe un om, pe Cel ce este Lumina cea pururea fiitoare?” (Cântarea a 3-a)

Cel ce este Lumină, care a creat și a dăruit lumină atât celor buni și primitori, cât și celor păcătoși, nu poate fi căutat printre cei adormiți – El, care a creat viața, era de netăgăduit faptul că va învia. Referirea este făcută la femeile mironosițe, care au venit la mormântul Mântuitorului, ca la Cel pe care l-au urmat, pentru că Fiul lui Dumnezeu le lumina calea în viața pământească, regătindu-le pentru cea cerească.

-, „să arate pe îngerul cel purtător de lumină” (Cântarea a 4-a)

⁵ Ibidem, pag. 138.

Slujitorul Domnului se roagă ca Tatăl Ceresc să se milostivească și să trimită, ca însoțitor neconținut, pe îngerul Său de lumină, care să alunge întunecimea demonilor, a fricii de pedepsele iadului, amenințările și îngrozirile pe care diavolii încearcă să le manifeste când sufletul creștinului este la puntea dintre viața pământească și părăsirea trupului, precum și atunci când el traversează vămile văzduhului.

-,„cei ținuți în legăturile iadului, spre lumină se grăbeau” (Cântarea a 5-a)

Odată cu pogorârea Domnului la iad, dreptii Vechiului Testament au fost eliberați de Mântuitorul, fiind urcați înspre Lumina cea adevărată. Ei se grăbeau, cu viteza luminii probabil, înspre Lumina îndumnezeirii; ei, cei care nu meritau să ajungă în iad, pentru faptele lor bune, pentru credința lor drept-slăvitoare în Dumnezeu.

-,„Să ne apropiem, purtătorilor de lumină, de Hristos” (Cântarea a 5-a)

Atât din timpul vieții, pentru a putea dobândi lumina încă din timpul vieții pământești, însă mai ales în veșnicie, creștinul, purtătorul luminii credinței și a faptelor bune (încă de la Botez) trebuie să stea apropiat de Hristos, Lumina cea adevărată, Care risipește tot întunericul – prin respectarea legilor divine care oferă libertatea cea adevărată.

-,„zilei celei purtătoare de lumină, a Învierii, întru care Lumina cea fără de ani din mormânt cu trupul tuturor a strălucit.” (Cântarea a 7-a)

Pasajul poate avea două linii directoare: se poate referi la lumina Învierii lui Hristos, care se „reactualizează” an de an ori la Învierea cea de obște, când Lumina cea necuprinsă va cuprinde sufletele și trupurile cele nestrăicicioase ale creștinilor drept-slăvitori, care au trăit o viață pământească tânjind după Har și după nepierderea mântuirii.

-,„ca niște făclii de Dumnezeu luminate” (Cântarea a 8-a)

Încă de pe pământ, sufletele și trupurile trebuie să fie mereu luminate de credință, de fapte bune, de ferirea de păcat, de cultivarea virtuților, ajungând chiar și la desăvârșire. Faptele bune ale creștinilor strălucesc în negura păcatelor, în iadul celor necredincioși, cei dintâi ajungând pildă pentru cei din urmă, putând, cu ajutorul Domnului, chiar să îi și întoarcă înspre Dumnezeu.

-,„Luminează-te, luminează-te noule Ierusalime” (Cântarea a 9-a, Irmosul)

Celebra cântare apare și aici, în rânduiala înmormântării în timpul Săptămânii Luminate, unde este arătat noul Ierusalim, adică cetatea cea cerească, Raiul cel pierdut și recâștigat. Ierusalimul ceresc este cuprins de lumina necuprinsă, iar cântarea de față alină inimile familiei, a celor dragi celui răposat, în speranța revederii, în Hristos, în veșnicie.

-,„Ziua Învierii! Și să ne luminăm cu prăznuirea”

Prin ziua Învierii, an de an, sufletele de pe pământ, dar și cele din cer, se luminează cu nădejdea dobândirii Împărăției de veci, respectiv a petrecerii nestăvilite cu cei dragi, atunci când vor fi chemați de Domnul.

Rânduiala înmormântării preoților și a diaconilor de mir:

- „Care locuiești în lumina cea neapropiată”

Cel care locuiește întotdeauna în lumină, este chemat de către preotul care săvârșește slujba înmormântării să lumineze calea către cer a sufletului slujitorului Domnului răposat adineaori. Preotul sau diaconul de mir, dacă a slujit o viață lui Hristos, va dobândi lumină în Ceruri, putând chiar să ajungă și la Tronul Preasfintei Treimi, aidoma Sfântului Ioan Gură de Aur.

- „Dumnezeu, Căruia ai și slujit, va așeza sufletul tău în loc luminos”

Întreaga viață a preotului sau a diaconului de mir trebuie să fie închinată Domnului, lucrând cu frică și cu cutremur la mântuirea proprie, a soției, a copiilor, respectiv a credincioșilor dați spre păstorire de către Episcopul locului. Dacă aceste „precepte” au fost respectate, mai ales cu strictețe, sufletul preotului sau a diaconului de mir va fi așezat, cu siguranță, în lumină, de către Cel ce este lumina cea nepătrunsă. Nu în ultimul rând, adesea, preotul sau diaconul de mir, precum și călugării, simt o chemare, încă din fragedă copilărie uneori, de a sluji Domnului prin cuvânt, prin faptă, dorind ca, mai târziu, să își închine întreaga viață Celui Ales.

- „Învrednicește-l, Iubitorule de oameni, luminat să se bucure” (Canonul, Cântarea 1, glasul al 6-lea)

Chiar dacă preotul sau diaconul de mir săvârșește încontinuu fapte mărețe în Hristos, aceasta se datorează lui Dumnezeu, fără de care niciun bine nu ar fi posibil. Dacă Preasfânta Treime nu ar binecuvânta viețile oamenilor cu Har, cu iertare de păcate, cu îndurare, cu nepedepsire după cum merităm, niciun om nu ar putea să reziste ispitelor veacului acestuia înșelător, ispite care îndeamnă, mereu, la nemulțumire, nerecunoștință, mânie. De aceea, este o vrednicie neimaginat de măreață pentru sufletul preotului, a diaconului de mir, respectiv a oricărui credincios ca să fie așezat în Lumina cea Adevărată, unde se poate odihni, desfăta și bucura neconținut, ajutând chiar cu rugăciunea pe cei aflați încă în Biserica luptătoare.

- „Ca pe cel care prin pocăință Ți-a aprins Ție făclie luminoasă, Hristoase, înainte de moarte, pe robul Tău, (...) de cămara Ta cea luminată învrednicește-l.” (Cântarea a 4-a)

Înainte de Preacinstita Adormire a Sa, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, de îndată după ce a fost anunțată de către îngerul Domnului că va fi sufletul Ei preacurat mutat la cer, a postit și s-a rugat în Grădina Ghetsimani. Aidoma, fiecare preot, diacon de mir, călugăr ori credincios ar trebui să țină rânduielele posturilor de peste an, să aibă pocăință neconținută pentru păcatele sale, pentru că nu se știe clipa când sufletul său va trece prin porțile morții celei trupești, pentru a ajunge la Împărăția cea Cerească.

- „acolo este veșnică lumină” (Tropar)

În Împărăția Domnului, nu mai este tulburare, întuneric, tristețe, nemulțumire, mânhire. Poate că singura nemulțumire a unor sfinți este aceea că nu s-au ostenit mai mult, atunci când aceștia văd răsplata celor care au suferit mai mult sau care au râvnit și mai mult după împlinirea poruncilor Domnului.

-, „Preasfântă Fecioară nenuntită, care ai născut Lumina cea neapropiată” (Tropar)

Fecioara Maria este concomitent Fecioară și Mamă, Taină care nu va putea fi pătrunsă vreodată de mintea omenească. Ea a născut Lumina nepătrunsă, care totuși a încăput în cea mai smerită ființă muritoare de pe pământ. Dacă cineva cugetă mai adânc, Copila și-a luat o responsabilitate inimaginabil de adâncă, aceea de a-l aduce, tăcut și smerit, pe Mântuitorul în lume. Maica Domnului este implorată a veni în sprijinul celui care urmează să își dea duhul în mâinile Domnului.

-, „Cine va putea îndura, Hristoase, amenințarea venirii Tale celei înfricoșătoare? Atunci (...) toată făptura se va clătina de frică și lumina se va schimba.” (Cântarea a 8-a)

Referirea este făcută la lumina soarelui și a lunii, de la Apocalipsă. Judecata de Apoi a Mântuitorului este înfricoșătoare, iar ceasul îl știe numai Tatăl. Aidoma este și clipa morții, precum și drumul sufletului până la rostirea sentințelor de la Judecata Particulară, respectiv cea de Apoi.

-, „Slavă Ție, Celui ce ne-ai arătat nouă lumina”

Chiar dacă moartea este cumplită, chiar dacă durerea sufletească este imensă pentru cei dragi, rămași în viață, totuși îi mulțumim Domnului, pentru că putea să fie mult mai rău, pentru că Domnul a rânduit ca momentul acela să fie șansa maximă poate de mântuire a celui care l-a căutat, în timpul vieții. În acest sens, un alt exemplu „plastic” este acela în care creștinii care au adormit înainte de venirea epidemiei covid-19 (și a tulburărilor de peste tot în lume privitor la acesta), poate că Domnul a rânduit această trecere în veșnicie pentru a-i și scuti de mari suferințe, precum nelăsarea celor dragi de a vizita bolnavul care urma să moară, complicațiile și durerile de sănătate provocate de coronavirus etc.

-, „Ci în lumina feței Tale, Hristoase, (...) odihnește-l ca un iubitor de oameni.”⁶

Atunci când un creștin se uită la icoana Mântuitorului, a Preasfintei Sale Maici, a sfinților, sufletul și trupul se odihnesc de dulceața duhovnicească care izvorăște neconținut din sfânta icoană. Cu cât mai mult se vor desfăta sufletele celor mântuiți în lumina chipului Fiului lui Dumnezeu, care radiază, la propriu, veșnic!

-, „precum Eu sunt Lumină din Lumină, așa vor lumina cu Mine cei ce Mă caută”

Încă de pe pământ, faptele creștinilor luminează în întunericul păcatelor celor necredincioși, care dacă adesea cei din urmă nu recunosc. În subconștientul lor, cei aflați în fărâdelegi analizează comportamentul creștinilor, observă „repercusiunile” acțiunilor lor, la un moment dat încercând poate chiar să îi

⁶ Stih alcătuit de Sfântul Ioan Damaschin.

imite. Au fost cazuri în istoria creștinismului, când mari păcătoși au ajuns celebri sfinți – de pildă, sfântul Ciprian, fost vestit vrăjitor.

-„Nemăsurat este chinul pentru cei ce viețuiesc în desfrânări: scrâșnire dinților și plângere nemângâiată, negură neluminată”

Creștinii, mai cu seamă preoții și diaconii de mir, care sunt pildă pentru toți oamenii, trebuie să păzească Taina Cununii neîntinată toată viața, întrucât căsnicia, după căderea lui Adam din Rai, a fost lăsată de Dumnezeu, cu împreunarea firească lăsată de Creator, pentru ferire de desfrânare și pentru mântuire. Aici sunt amintite chinurile iadului pe care desfrânații le suferă, fiind lipsiți, așa cum e și just, de lumina lui Dumnezeu.

-„Te rog luminează-mă și mă îndreptează întru poruncile Tale” (Irmosul Cântării a 5-a)

Dumnezeu este rugat să vină și să lumineze sufletele și mintea celor rămași în viață, pentru ca aceștia să poată fi îndreptați pe calea mântuirii, astfel încât riscul condamnării la iad să fie cât mai redus cu putință. Cu cât lumina are loc mai devreme în viața omului, cu atât acesta este chemat mai repede spre cunoștința cea adevărată, spre dobândirea Împărăției Cerurilor.

Rânduiala înmormântării pruncilor:

-„Cămărilor cerești și odihnei celei luminate” (Cântarea a 3-a)

Pruncii, care sunt curați, neavând decât adesea numai păcatul strămoșesc, sunt așezați în locuri care se întrec în bucurii, în bogății, în frumuseți cerești, ca unii care nu s-au învrednicit de darul vieții pământești pentru mult timp, trecând în veșnicie adesea din cauza unor boli grave sau din pricina unor accidente violente, „neașteptate” din partea nimănui.

-„noi toți cei luminați prin botez” (Cântarea a 4-a)

În rânduiala înmormântării pruncilor, asemenea altor slujbe și rânduiei, este reliefată semnificația celei dintâi Sfinte Taine lăstate de Sfinții Părinți, și anume Taina Sfântului Botez. Fără de aceasta, rânduiala înmormântării nu poate avea loc, respectiv în cazurile în care, Doamne ferește, din ispită diavolească, din deznădejde, din slabă credință, omul ajunge să săvârșească suicid, astfel încât hotărăște el în locul Creatorului când să își curme viața – chiar dacă Tatăl Ceresc știe de ce a lăsat ca omul să treacă prin încercările respective, iubindu-l, protejându-l de fapt și dorind ca să îl mântuiască.

-„pe pruncul acesta mutat la Tine, învrednicește-l de lumina Ta” (Cântarea a 6-a)

Fericirea luminii, a luminării este adeseori evidențiată pe parcursul rânduiei înmormântării. Preotul îl roagă pe Creatorul tuturor celor văzute și nevăzute să îl bucure pe pruncul cel adormit și să îl așeze în lumina Feței Sale, acolo unde nu mai este întristare, durere, deznădejde.

-„Fecioară, și de lumina ta pururea ne bucurăm” (Cântarea a 6-a)

Noi o rugăm pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să ne putem învrednici de lumina cea neînserată pururea, încă din viața aceasta pământească. O rugăm să putem sta alături de Ea la Utrenie, Sfânta Liturghie și Vecernie în ceruri.

–, „Cu lumina feței Tale, Cuvântule, luminează pe pruncul Tău” (Cântarea a 7-a)

Poate că atâta timp cât pruncul a stat în lume, el a suferit de o boală chinuitoare, ori a avut o moarte fulgerătoare. De aceea, atunci când este petrecut în lumea celestă cu sufletul, preotul îl roagă pe Cel Atotputernic să îl „răsfețe” pe copilașul adormit în lumina cea preadulce, astfel încât și inimile familiei îndurerate să se mai poată liniști, în durerea pe care o vor purta de acum încolo.

–, „Fecioară, și cu lumina ta ne luminează.” (Cântarea a 9-a)

Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, Mamă și Fecioară concomitent, este cea care alină, prin excelență, durerile, întrucât sabia a trecut prin sufletul Ei, atunci când Fiul lui Dumnezeu a pățimit și a fost dus la moarte. Maica Domnului apără, ca o Mamă a tuturor, pe copilașii al căror suflet a fost trecut în veșnicie.

–, „Doamne, Cel ce păzești pruncii în viața de acum, iar în cea viitoare, (...) umpli cu ei sâmurile lui Avraam și-i sălășluiești în locuri luminoase”

Dacă copiii până la vârsta de șapte ani nu se spovedesc, decât în cazuri rare – un exemplu, în acest sens, a fost o fetiță de cinci ani, care a fost spovedită, la îndemnul duhovnicului, pentru că s-a costumat în vrăjitoare la o serbare de la grădiniță, rostind o poezie – cu atât mai mult Domnul îi va pune la odihnă și la desfătare nesfârșită pe cei mici ca vârstă, mai ales dacă au adormit atât de devreme, neputând a se bucura, vreme îndelungată, de cel mai mare dar pământesc, viața.

Rugăciunile de iertare:

–, „să mă așeze unde este lumina vieții.”

Prin intermediul preotului, credinciosul îl roagă pe Dumnezeu să îl ierte de păcatele cu știință și cu neștiință, pentru că nu există muritor care să nu păcătuiască, cel puțin cu gândul, dacă nu și cu fapta. Totodată, creștinul care nu mai poate grăi, fiind adormit cu trupul, însă care a fost botezat în numele Preasfintei Treimi, îl roagă pe Dumnezeu, prin slujitorul Său, să îl așeze în desfătarea izvorului vieții, a luminii unde frumusețea, pacea, bucuria nu vor putea fi grăite de limba omenească vreodată.

Rânduiala înmormântării mirenilor:

–, „odihnește sufletul adormitului robului Tău (N), în loc luminat”

„Pe cel iubit nu pământul ni l-a ascuns, ci cerul l-a primit.”⁷ „... lasă-te îndrumat de învățătura despre înviere, pentru că ești creștin, și trăiește viața în nădejdea bunurilor viitoare.”⁸

⁷ *Lumină din Scripturi și din zidiri. Antologie tematică din opera Sfântului Vasile cel Mare*, EIBMO, București, 2009, pag. 345.

⁸ *Ibidem*, pag. 346.

-„Făclie picioarelor mele este legea Ta și lumină cărărilor mele.”

„Celor ce au credința în învierea din morți, le este străină întristarea pentru cei adormiți.”⁹ „Nu îngreua peste măsură suferința, măcinându-te la nesfârșit în tânguire! În genere cred că există motiv care să ne poată mângâia deplin, dar tot așa cred că la o întristare cum este cea de față ne trebuie și rugăciune. Doresc, deci, ca Însuși Domnul apropiindu-se de inima ta să-ți aprindă cu putere negrăită o lumină în suflet spre gânduri mai bune și spre a regăsi din lăuntru tău izvoarele mângâierii.”¹⁰

-„Arătarea cuvintelor Tale luminează și înțelepțește pe prunci.”

Este important ca omul să își cultive virtuțile creștine încă din cele mai fragede vârste. Cu cât este mai devreme, cu sârguință, cu atât sunt șanse mai mari pentru credincios să se abată cât mai puțin din căile Domnului, atunci când încercările vieții își vor face simțită prezența.

-„dreptii ca luminătorii strălucesc”

Sintagma subliniază semnificația pe care dreapta trăire și dreapta credință o au în iconomia mântuirii omului. Astfel, la slujba de înmormântare, cei vii ar trebui să ia aminte la răsplătirea celor ce viețuiesc după legile Domnului, în timp ce adormitul se află poate chiar în acel moment în fața Luminii celei adevărate.

-„luminează-ne pe noi, care cu credință slujim Ție”

Credința aduce, cu sine, dacă este vie, lucrătoare, o mulțime de bunătăți, printre care amintim virtuți, nădejde, dragoste, curăție de păcate, luminare în deosebirea binelui de rău, în harul Duhului Sfânt, luminare în lucrarea neconținută a binelui.

-„Cel ce din Fecioară ai răsărit lumii, Hristoase Dumnezeule, și printr-înșea fiii luminii ne-ai arătat”

Prin Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, neamul omenesc nu a pierit până acum pentru păcatele sale. Ea are puterea să facă minuni atât de mari, încât să credinciosul care se roagă cu lacrimi, cu pocăință, cu părere de rău, poate dobândi luminare în har, mergând astfel pe calea pe care Însăși Fecioara Maria a urmat-o – aceea de a fi călăuzită de Fiul Ei, devenind Mamă a Luminii și mijlocind a noi să devenim fii cu adevărat ai celui Preaînalt.

-„primește-l, făcându-l fiu al luminii” (Cântarea a 4-a)

Preotul se roagă ca sufletul credinciosului să fie primit de Preasfânta Treime, de Maica Domnului, de Puterile Cerești, de sfinți, astfel încât acesta să se poată sălășlui veșnic, de acum înainte, în lumina pe care a căutat-o în timpul vieții, încă de la Taina Sfântului Botez.

-„să se facă părtaș al strălucirii Tale celei luminoase și dumnezeiești” (Cântarea a 9-a)

⁹ Ibidem, pag. 341.

¹⁰ Ibidem, pag. 344.

„... firea omului, fiind creată, a fost alterată de păcat și trebuie negreșit să se desfacă, încât fiind refăcută iarăși de Meșterul care a zidit o la început, să dobândească tăria și puterea de a nu se mai desface și de a rămâne nealterată, pentru a nu mai cădea a doua oară.”¹¹

-,așază-l unde strălucește lumina Ta.” (Cântarea a 9-a)

„Nu Dumnezeu a creat moartea, ci noi, prin voința noastră rea, am atras asupra noastră. Pentru pricinile de mai sus, Dumnezeu a îngăduit desfacere a trupului ca să nu se păstreze pentru noi nemuritoare boala, întocmai ca un olar care nu vrea să bage în foc un vas de lut stricat înainte de a îndrepta, binefacerea lui, stricăciunea pe care o are.”¹²

-,Ci întru lumina feței Tale, Hristoase” (Cântarea a 9-a)

„Mai mult, moartea sfinților era cinstită cu plânsete și lacrimi. Iosif a plâns cu amar moartea lui Iacov; nu puțin au jelit iudeii și săvârșirea lui Moise (Deut. 34,1); cu multe lacrimi au cinstit iudeii și moartea lui Samuel (I Regi 25,1). Acum, însă, la săvârșirea sfinților, prăznuim; că după răstignirea Domnului s-a schimbat firea celor pline de întristare. Nu mai însoțim cu plânsete moartea sfinților, și la mormintele lor îi prăznuim cu dumnezeiești cântări; că somnul este moartea sfinților, dar, mai bine spus, călătorie spre o viață mai bună. De aceea săltau de bucurie mucenicii uciși, că dorul lor după o viață fericită făcea să piară amara durere a uciderii.”¹³

Învățătură cum *să se înmormânteze arhieriei*:

-,ridicându-l îl duc cu făclii în biserică spre închipuirea luminii celei dumnezeiești.”¹⁴

Episcopii, mitropoliții, patriarhii, trebuie să strălucească prin lumina faptelor lor bune, a virtuților, a dragostei față de aproapele, a blândeții, a înțelepciunii – atât față de credincioșii de rând, cât și în raport cu preoții și cu monahii. Făcliile simbolizează lumina cea dumnezeiască pe care arhierul a avut-o toată viața, lumină pe care a „împrăștiat-o” în rândul celor din jur prin predicile sale, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu, prin cuvintele de mângâiere și uneori de dojană, prin milosteniile făcute, prin sfaturile prețioase pe care le-a dat, prin pacea pe care a căutat să o aducă în rândul tuturor familiilor, parohiilor, cinurilor monahale.

Întrucât monahii închipuiesc îngerii pe pământ, nu este surprinzător faptul că există numeroase trimeri la Teologia Luminii în slujbele, rugăciunile și

¹¹ Ibidem, pag. 338-339.

¹² Ibidem, pag. 339.

¹³ Ibidem, pag. 339.

¹⁴ *Molitfelnicul cel mare*, tipărit cu binecuvântarea Preasfințitului Calinic, Episcopul Argeșului, în zilele Părintelui nostru Justin Pârvu – Starețul mănăstirii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, loc. cit., pag. 359.

învățăturile dedicate expres acestora – *Rânduielele tunderii in monahism*. Prin urmare, voi începe prin enumerarea celor găsite în *Rânduiala schimei celei mari sau a marelui și a îngerescului chip*:

-,acoperământ luminos te-am câștigat pe tine” (Canon, Cântarea 1, glasul al 2-lea)

Viitorul călugăr roagă pe Preasfânta Treime să îl acopere cu lumina harului de ispitele care, de acum înainte, îi vor năvăli viața și mai mult, ca unul care se străduiește să ajungă pe culmile îngerești, fiind un înger fără aripi văzute de simțul omenesc încă din timpul vieții. Demonii vor încerca poate să i se arate, în vedenie sau fizic, fie pentru a-l înspăimânta, fie pentru a-l ispiti cu mândria, prin viclesugul transformării lor în îngeri de lumină. De aceea, este foarte important ca monahul să se afle în permanență sub paza harului, a luminii dumnezeiești.

-,Pe cel însemnat cu darul și cu lumina dumnezeieștii Tale cunoștințe” (Cântarea a 4-a)

Monahii au o nevoie specială de chibzuință, pentru a putea să slujească lui Dumnezeu cât mai bine, pentru a-și putea însuși virtuțile, pentru a înmulți talanții. Prin urmare, primirea luminii cunoștinței dumnezeiești le „facilitează” ușurarea deosebirii dintre bine și rău, gândind adesea înainte de a acționa, ajungând la trăirea rugăciunii fără întrerupere, prin minte și inimă unite.

-,Dătătorule de lumină (...) spre lumina poruncilor Tale povățuiește-ne pe noi” (Cântarea a 5-a)

Mohanul îl roagă pe Dumnezeu să îl învrednicească de ieșirea din păcat, din patimi, pentru a-și putea lucra mântuirea, în urcușul său ascetic, prin sărăcie, castitate și ascultare de bună-voie, înspre Dumnezeu. Lumina poruncilor divine îl vor trimite înspre limanul liniștirii sufletești, chiar dacă poate adesea este nevoit să treacă prin furtuna vieții acesteia plină de greutate și de ispite, multe dintre ele negândite și nedorite. „Atunci când Biserica vorbește de Taine, ea este întotdeauna conștientă de faptul că o mare parte de adevăr rămâne de negrăit.”¹⁵

-,să îmbrace cu bunăcuviința faptelor bune, cu luminarea și cu darul pustniciei pe cel ce-ți cântă” (Cântarea a 7-a)

În Rai, omul a fost inițial creat să nu fie singur, ci să aibă un „însoțitor uman” lângă el, după care cei doi s-ar fi înmulțit fără de poftă, în chip duhovnicesc. De aceea, pustnicia este un dar. Mai mult decât atât, mulți monahi, aflați la începutul călugăriei, adeseori nu îi privesc, nici atunci când vorbesc, pe pelerinii veniți la schit sau la mănăstire, pentru a se feri de păcatele văzului sau cele ale judecării aproapelui, respectiv pentru a se smeri. Pentru toate cele

¹⁵ *Izvoare de viață sfântă. Despre Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe. Antologie de articole și studii din revista Ortodoxia*, Editura Basilica, București, 2013, pag. 71.

enumerare, este nevoie de luminarea minții, a sufletului, a trupului, fără de care nu vor putea să exceleze în urcușul duhovnicesc.

-,S-a arătat nouă, ca să lumineze cele întunecate” (Cântarea a 9-a)

Domnul Dumnezeu Treime s-a arătat omenirii, ca să vădească păcatul și să le arate oamenilor starea în care se aflau și în care încă poate se mai găsesc și în contemporaneitate. Dumnezeu se arată oamenilor de fiecare dată prin Sfintele Taine, prin Sfânta Liturghie, prin sfintele slujbe, prin aproapele care săvârșește un bine, uneori chiar și prin necaz, pentru înderptare sau pentru încercare.

-,păcatele tale le curățești, și fiu al luminii te faci”

Călugărul va trebui să aibă mereu, de acum înainte, gândul cum că el este cel mai păcătos din întreaga lume – gând care trebuie să însoțească pe orice creștin, de altfel. Cu cât omul își curățește mai mult din păcatele lui, cu atât se află mai aproape de Dumnezeu și se învrednicește a fi fiu al luminii.

-,Cel ce ești lumina care luminează pe tot omul care vine în lume”

Dumnezeu luminează prin Taina Sfântului Botez pe fiecare nou-născut care vine la El. Monahul îi cere Domnului ca această lumină primită în dar să nu se stingă niciodată, să îl însoțească neconținut, să îl ferească de ispite. „Monahul trebuie să aibă o fire cumpătată. Firma cere să mănânce, să se ghiftuiască; iar trebuie, dimpotrivă, să mănânce numai atât cât să știi na viața sa. Firea cere să bea, să se sature; iar trebuie să bea tocmai atât cât să nu se sature. Că se află și în băutura de apă beție, dacă va bea cineva totdeauna cu nesaț și pe săturate. Firea cere să doarmă, să se sature de somn; el poate să se îndestuleze, în 24 de ceasuri, cu doar patru ceasuri de somn. Căci s-au aflat mulți, dintre cuvioșii noștri părinți, care nu mâncău și nu beau câte trei zile, ba chiar câte o săptămână încheiată. Alții și câte 40 de zile, harul Duhului sfânt hrănindu-i pe dânșii. S-au aflat și dintre aceia care nu s-au culcat pe așternut, sau în loc moale, toată viața lor; alții, dormeau așa de puțin din pricină că dormeau pe scaune. Alții, când îi copleșea somnul, se legau de păr cu frânghii de pod și în multe feluri și chipul se luptau împotriva somnului.”¹⁶

-,ca să se facă vas al alegerii Tale, (...) fiu al luminii și al zilei”

Călugărul trebuie să devină, prin excelență, vas al sfințeniei, al virtuților, al ascezei, lepădând întunericul păcatelor, devenind fiu al lui Dumnezeu, prin spovedirea zilnică (dacă e posibil) către părintele duhovnic, prin îndeplinirea canonului, prin rugăciune neîntreruptă, prin participarea la Sfintele Slujbe, prin ascultarea și îndeplinirea tuturor sarcinilor atribuite din partea întâistătătorilor mănăstirii sau schitului respectiv.

-,Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor” (Matei 5, 16)

¹⁶ *Lumină din Scripturi și din zidiri. Antologie tematică din opera Sfântului Vasile cel Mare, loc. cit., pag. 377-378.*

Întrucât faptele bune ale oricărui creștin sunt asemenea unor făclii care luminează în jurul necredincioșilor, cu atât mai mult vor fi lucrările mântuirii săvârșite de către călugări. Pasajul extras din Sfânta Evanghelie și citit în cadrul prezenei ierurgii are rolul de a-l „trezi” pe călugăr înspre luare-aminte, căci prin purtarea sa poate ajuta la mântuirea sau la pierzarea celor din jurul său, aducând mult folos sau multă pagubă Bisericii lui Hristos. „Ia aminte, frate, că cu cei ce se nevoiesc în multe feluri bate vrăjmașul război; și mai-nainte de a se săvârși fărădelegea, foarte o micșorează vrăjmașul pe aceasta în ochii lor”.¹⁷

– „Domnul este luminarea mea și Mântuitorul meu...” (Prochimen, glasul al 3-lea)

Prochimenul îi amintește monahului că numai Dumnezeu luminează și mântuiește, iar că vrăjmașii cei nevăzuți nu fac altceva decât să îndemne înspre întuneric, ducând la pierzanie. Printr-o viețuire aleasă, călugărul și creștinul, în general, este condus înspre lumină, înspre bucurie, înspre Împărăția Cerurilor. „Modul de hrană care se potrivește celor ce trăiesc viața monahală este cel pe care îl arată Apostolul, așa încât să-și mănânce pâinea lor în mod cinstit cu lucrarea mâinilor lor.”¹⁸

– „ca să se lumineze sufletul lui în înfrânare și pustnicie”

Înfrânarea și pustnicia sunt două arme foarte puternice în mâna monahului, care trebuie să săvârșească o neconținută asceză, spre dobândirea unei cununi cât mai mari în veșnicie. „Cu cât cineva se va lipsi de bunăvoie de bunățile acestei lumi, cu atât mila lui Dumnezeu îl va urma, iar iubirea Lui îl va ocroti.”¹⁹

Rânduiala tunderii când nu se face în timpul Sfintei Liturghii

– „Domnul este luminarea mea, și Mântuitorul meu...”

Citatul apare din nou cu privire la tunderea în monahism. Remarăm importanța covârșitoare pe care o are amintirea extrasului pentru viața de zi cu zi a monahului, astfel încât acesta să fie mereu purtat de gândul smereniei, de dictonul „nihil sine Deo”, de faptul că doar Tatăl Ceresc ai poartă de grijă, respectiv că orice realizare duhovnicească se datorează exclusiv Creatorului.

Rânduiala slujbei la primirea schimei sau a chipului celui mic, adică a mantiei:

– „Apoi ia ieromonahul o lumânare aprinsă”

Lumânările sunt un adevărat simbol al luminării căii monahului pe calea înspre asceză, pentru a dobândi o cunună cerească mult mai mare decât cea a unui mirean de rând.

¹⁷ *Everghetinos*, transliterare, diortosire, revizuire după ediția grecească și note de Ștefan Voronca, tipărită cu binecuvântarea Prea Sfințitului Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului vol. I-II, Editura Egunenița, Editura Cartea Ortodoxă, 2009, pag. 26.

¹⁸ *Lumină din Scripturi și din zidiri. Antologie tematică din opera Sfântului Vasile cel Mare*, loc. cit., pag. 376.

¹⁹ Sfântul Isaac Sirul cel de Dumnezeu-insuflat, *Despre ispite, întristări, dureri și răbdare*, Editura Evanghelismos, București, 2007, pag. 8.

-, „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor” (Matei 5, 16)

Lumina faptelor bune este covârșitoare pentru orice creștin aflat în lume – cu precădere pentru un călugăr, care este pildă de viețuire pentru creștinii de rând.

-, „Domnul este lumina mea și Mântuitorul meu” (Prochimen, glasul al 3-lea)

Și în cadrul rânduiei primirii schimei, monahului îi este amintită semnificația cunoașterii că numai Dumnezeu îl poate ocroti de rău, îl poate ajuta să facă binele, îl poate salva din nevoi. În privința ierurgiilor pentru călugări, este pentru a treia oară când citatul este rostit, pentru luarea aminte a tuturor participanților la ierurgie. „De la monah se cere ca nicidecum să nu-și piardă vremea spre glume, sau să rătăcească, sau să grăiască cuvinte deșarte, sau să spună minciuni, sau să vorbească deșertăciune, sau să osândească și să clevească, sau să pârască, sau altele ca acestea să facă, prin care se depărtează de la el tot harul lui Dumnezeu. Ci, chiar de aude minciuni și glume de râs, să fugă astupându-și urechile.”²⁰

-, „Ieșind din biserică noul monah cu lumânarea aprinsă”

Atât în lăcașul de cult, la slujbe, cât și în ascultările pe care le are, călugărul trebuie să lumineze neîncetat, cu smerenie, adesea în tăcere, lucrând la ascultările pe care le-a primit din partea celor mai mari ai săi. Lumânarea aprinsă poate simboliza și ferirea de ispitele întunericului, respectiv faptele săvârșite după legea dumnezeiască.

-, „Egumenul îl învață iarăși cele ce privesc viața monahicească: despre ascultare, tăierea voii, umilita cugetare și altele ce-l va lumina Sfântul Duh.”

Este binecunoscut faptul că, în odiseea istoriei bisericești, mulți părinți duhovnici monahi au ajuns cu darul înainte vederii, sfătuind înspre luminare și înspre viața cea adevărată pe călugării aflați la început de drum. Cu toate acestea, nu este nevoie ca egumenul să fie înainte-văzător cu duhul pentru a-l povățui pe cel chemat să devină înger, ci este necesar ca egumenul să se afle, în permanență, în lumina harului Duhului Sfânt, pentru a putea lucra la mântuirea proprie și a celor din jurul său.

-, „te-ai lepădat de întuneric și te-ai lipit de lumină”

Călugărul s-a lepădat nu numai de întunericul păcatului, ci chiar și de bucuriile îngăduite mirenilor. El este mai aproape de desăvârșire, de lumina necreată, de Dumnezeu, putând să moștenească o slavă negrăit mai mare în Împărăția Cerurilor, în contrast cu mireni, care abia poate că se vor mântui. „Dacă îți tai voia proprie, ai biruit pe vrăjmașul și vei câștiga drept cunună pacea sufletului, dar dacă îți faci voia ta, ești deja biruit de vrăjmaș și urâtul va chinu sufletul tău.”²¹

²⁰ *Lumină din Scripturi și din zidiri. Antologie tematică din opera Sfântului Vasile cel Mare*, loc. cit., pag. 377.

²¹ Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei*, Editura Deisis, 1996, pag. 43.

-,ca fiul luminii să umbli slujind lui Dumnezeu credincios în toată curăția și adevărul”

„Să știi, frate, că cel ce nu s-a dat pe sineși desăvârșit crucii în cuget de smerenie și de defăimare, și nu s-a aruncat pe sineși spre a se călca, defăima, lua în răs, batjocori și nedreptăți de toți, și pe acestea toate nu cu bucurie le-a răbdat pentru Domnul, eîndreptățindu-se nicidecum pentru cele omenești: pentru slavă, cinste, laudă sau dulceață a hranei, sau a băuturii, sau a îmbrăcăminte, acesta nu se poate face călugăr adevărat.”²²

-,Venind vremea mesei, merge și monahul cel nou la trapeză și stă cu lumânarea aprinsă în mâini ascultând citirea.”

Imediat după ce monahul nou rânduit merge la masă, el este deja supus smereniei, încercării, ascultării – prin urmare, ascezei și, implicit, luminării asemeni unei făclii și a unui viitor far. El trebuie să stea la masă cu lumânarea aprinsă, ascultând cu luare-aminte, în tăcere, citirea care se face din învățăturile Sfinților Părinți.

Învățătură pentru cel ce vrea să primească schima sau chipul monahicesc:

-,câte îl va lumina Dumnezeu îl învață și-i descoperă”

Starețul mănăstirii sau a schitului, alături de preotul duhovnic, îl vor învăța pe cel care dorește să devină monah din povețele Sfinților Părinți, astfel încât acesta să se avânte, din prima zi, în asceza îngerescului chip. În funcție de personalitatea și de nevoile monahului care vrea să primească schima, egumenul sau alți părinți cu experiență duhovnicească pot să ofere prețioase sfaturi primite, la momentul respectiv, în harul Duhului Sfânt.

-,După vohod, eclesiarhul împarte lumânări la frați”

Fiecare dintre frații din cinul monahal respectiv primește câte o lumânare, astfel încât cu toții să se roage, la unison, pentru lumina celui care vine să se fie îmbrăcat cu lumina îngerească, cu lumina smereniei, a ascultării, a fecioriei, a lepădării de bună voie de toate cele ce îi plăceau în trecut, a sărăciei.

-,toți frații vin cu lumânările aprinse”

Fiecare călugăr sau frate din obștea monahală vor aprinde lumânările, astfel încât toată biserica se va umple atunci atât de lumină văzută, cât și de lumină nevăzută, a harului dumnezeiesc, a bucuriei că un potențial „candidat” poate să completeze cetele îngerești și să vină, în Împărăția Cerurilor, în locul unui demon.

-,toată frățimea, cu lumânările aprinse, merg încet în biserică”

Mersul încet în biserică poate simboliza chibzuința monahilor, înțelepciune care este transmisă celui care urmează a fi rânduit călugăr. Lumânările aprinse reliefează, pe de altă parte, lumina cunoștinței binelui și a răului care, alături de înțelepciunea primită de la Domnul, îl vor ajuta pe monah să treacă cu

²² Everghetinos, loc. cit., pag. 166-167.

biruință asupra ispitelor care vor năvăli aprig de acum înainte. „Dacă îți vine un gând spurcat, alungă-l de îndată, și atunci îți vei păstra pacea sufletului tău, dar dacă-l primești, sufletul tău va pierde iubirea de Dumnezeu și nu vei avea îndrăzneală în rugăciune.”²³

Rânduiala slujbei la tunderea rasoforului:

– „Domnul este luminarea mea și mântuirea mea” (Psalmul 26)

Psalmii sunt adevărate arme în mâinile călugărului, respectiv ale oricărui credincios, împotriva demonilor. Citatul este menit să trezească sufletul viitorului rasofor și mai mult, la a-și aminti că numai Domnul îi poate da înțelepciune în a face binele, în a se feri de cele rele, în a merge pe drumul mântuirii, în a trece, la finalul vieții pământești, în lumina desfătării veșnice, de nepătruns pentru mintea omenească.

În privința *Rugăciunilor la felurite neputințe și boli*, cititorul observă o singură trimitere directă la sfera luminii, și anume la *Rugăciunea pentru dureri de cap (deochi)*: „cu rugăciunile arhanghelilor celor cu chip de lumină”.

Îngerii de lumină sunt cei care trebuie să îi ocrotească pe creștini aflați în neputințe, din pricina propriilor păcate ori din cauza vrăjmașilor văzuți și nevăzuți. Atunci când harul lui Dumnezeu și îngerii de lumină apar, vrăjmașii cei nevăzuți se îndepărtează, iar credinciosul poate începe să se vindece trupește și sufletește.

Capitolul *Rânduielei și rugăciuni la felurite trebuințe* conține variate trimiteri la semnificația luminii în viața credincioșilor:

Rânduiala sfințirii steagului ostășesc:

– „Dumnezeul meu, vei lumina întunericul meu.”

Sfânta Treime luminează negura păcatelor și alungă necazurile vieții, războaiele între oameni, care vin tot din cauza păcatelor lor. Atunci când credincioșii conștientizează greșelile pe care le-au făcut, ținând post și rugăciunea pentru iertarea lor, există șanse sporite ca aceștia să nu mai fie pedepsiți după cum ar fi meritat.

– „dă-le inimă îndrăzneată asupra potrivnicilor și trimite lor înger luminat”

Îngerul de lumină, trimis de Dumnezeu, la rugăciunea preotului, respectiv la viața în Hristos a ostașului, va purta de grijă celui din urmă, astfel încât acesta să poată apăra credința strămoșească, neamul pământesc din care a venit, lăcașurile de cult construite cu atât de multă trudă de-a lungul veacurilor, casele și pământurile oamenilor de rând. Luptătorul va putea fi ferit chiar și de moarte, dacă îndeplinește, cu strășnicie, poruncile divine în luptele cele pământești.

²³ Cuviosul Siluan Athonitul, Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei, loc. cit., pag. 43.

Rânduiala binecuvântării ostașilor și a armelor la vreme de apărare a Patriei:

-„Cel ce ai așezat soarele spre a lumina”

Soarele luminează atât peste cei credincioși, cât și peste cei necredincioși, însă aduce aminte de mângâierea divină, pentru cei credincioși – mai ales că ostașii călătoresc adesea și pot să cugete la lumina cea dumnezeiască.

-„după aceea l-ai adus la lumină”

Lexemul „lumină” poate avea aici două înțelesuri: fie cel al luminii terestre, a soarelui, fie cea duhovnicească, a sufletului, dumnezeiască.

-„trimite din locașul Tău cel sfânt (...), stâlp luminos și strălucitor spre călăuzire”

Așa cum pe Sfântul Împărat Constantin cel Mare, semnul Crucii de pe cer a fost semn spre biruință și spre călăuză în război, tot astfel să trimită Domnul lumină nevăzută sau văzută de ochii omenești, care să întărească în credință pe cei plecați la oaste.

Întrucât copiii au mai ales nevoie de luminarea minții pentru a face, în primul rând, voia lui Dumnezeu, în *Rugăciuni pentru copiii ce nu pot lesne învăța* poate fi semnalată prezența luminii:

-„Cel ce Te-ai sălășluit și ai luminat inimile celor douăzeci și patru de bătrâni”

Cei douăzeci și patru de bătrâni, care apar și în Apocalipsă, lșuminați de Duhul Sfânt, cad la picioarele Preasfintei Treimi și i se închină. Tot astfel și copilul, odată luminat de harul dumnezeiesc, să îi mulțumească Tatălui Ceresc pentru neprețuitul dar, care îl va ajuta atât pe pământ, cât și în drumul către mântuire. „Totodată, înțelegem că Sfintele Taine ni se arată ca o adevărată farmacie duhovnicească în care ni se oferă medicamente sau leacuri potrivite pentru suferințe variate.”²⁴

-„Cel ce ai învățat și ai luminat pe Sfântul Ștefan”

Cel dintâi mucenic, Sfântul Ștefan, a fost atât de pătruns de lumina cea duhovnicească, încât a văzut cerurile deschise, înainte de martiriul său. Indirect, am putea spune, Sfântul Ștefan este chemat să mijlocească, către Tronul Preasfintei Treimi, pentru luminarea minții tânărului.

-„luminează inima robului Tău (N)”

Prin luminarea inimii și a sufletului, mintea se va lumina, prin curățirea de păcate, prin venirea harului dumnezeiesc. De aceea, este foarte importantă luminarea duhovnicească, astfel încât și ochii minții copilului să se deschidă spre primirea celor bune și folositoare, pe care să le poată valorifica, spre slava lui Dumnezeu.

²⁴ *Izvoare de viață sfântă. Despre Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe. Antologie de articole și studii din revista Ortodoxia*, loc. cit., pag. 371.

-, „Că Tu ești luminarea sufletelor și a trupurilor noastre”

„Hristos, doctorul sufletelor și al trupurilor a încredințat în dar Bisericii Sale puterea de a tămădui neputințele poporului care cu credință statornică și nădejde tare caută alinare.”²⁵

Aidoma rugăciunii trecute, *Rânduiala slujbei la începerea anului școlar* prevede, bineînțeles, luminarea minții și a cugetului școlarilor:

-, „Apropiati-vă de El și vă luminați” (Psalmul 33)

Rostirea psalmilor este un pansament pentru sufletul cel rănit, pentru inima cea doritoare de binele cel adevărat, iar împăratul și proorocul David a știut să accentueze faptul că apropierea de Dumnezeu luminează pe fiecare creștin. Doar simpla participare la sfintele slujbe revarsă măcar un strop de har. Slujba săvârșită la început de an școlar mijlocește pentru apropierea sufletească și fizică a elevilor de Domnul, astfel ca ei să fie luminați sufletește, prin har și virtuți, prin lucrarea poruncilor, dar și trupește, prin curăție, prin păstrarea fecioriei până la căsătorie și prin trezvie, pentru participarea regulată la sfintele slujbe al Bisericii celei luptătoare, pentru ajutorarea celorlalți copii, pentru îndeplinirea canonului dat de duhovnic, respectiv pentru mulțumirea, față de Tatăl Ceresc, pentru toate darurile primite.

-, „să le lumineze inima lor spre primirea învățăturilor celor bune”

Un copil poate primi și învățături proaste, nefolositoare sufletului, minții și trupului, prin anturaj sau, mai nou, prin secularismul societății contemporane – de pildă, prin potențiala introducere a educației sexuale în școli. Prin urmare, luminarea inimii conduce și către luminarea sufletului, pentru primirea învățăturilor folositoare pentru viața care urmează, respectiv pentru veșnicie.

-, „și să lumineze mintea lor ca să se abată de la rău”

Deosebirea binelui de rău este foarte importantă pentru mântuire. Acest discernământ poate fi dobândit numai prin luminarea minții, prin milostivirea lui Dumnezeu. Pentru ca un gând să fie trecut printr-un filtru duhovnicesc, este nevoie de viață în Hristos, de rugăciune. „Veghează în sufletul tău la pacea harului Duhului Sfânt; nu o pierde pentru lucruri mărunte. Dacă dai pace fratelui tău, Domnul îți va da neasemănat de mult, dar dacă întristezi pe fratele tău, atunci negreșit întristarea se va abate degrabă și asupra sufletului tău.”²⁶

-, „să-i lumineze cu lumina cunoștinței Sale”

Luminarea este prezentă aici prin două derivate ale ei, subliniind lumina cea adevărată care să lumineze mintea, sufletul și trupul fiecărui elev prezent la slujba începerii anului școlar, pentru a dobândi un real folos de cele învățate, pentru ușurință la învățătură, pentru aducerea de bucurii familiilor lor.

²⁵ Ibidem, pag. 371.

²⁶ Cuviosul Siluan Athonitul, Între iadul deznădejdiei și iadul smereniei, loc. cit., pag. 43.

-,dă-le, Doamne, (...) propășire în răspândirea luminii științelor și a virtuților creștinești”

Odată ce elevii primesc cunoștințe și virtuți, ei sunt datori să le dea mai departe, să le valorifice, să fie precum slugile cele harnice, care au înmulțit talanții primiși și nu i-au îngropat în pământ. Cu cât un copil va primi mai multe daruri, cu atât mai mult i se va cere de la Stăpânul Său.

Rânduiala slujbei preotului ce se ispitește în vis:

-,slobod fiind spre privirea cea luminoasă a judecăților Tale”

Preotul, care are o atât de mare responsabilitate față de Dumnezeu, față de credincioșii din parohie și față de familie, dacă păcătuiește, are o răspundere mai mare decât un creștin de rând. De aceea, Îl roagă pe Creatorul Său să îl elibereze de păcat și să privească, cu ochii cei duhovnicești, înspre Judecătorul cel Milostiv. Care pedepsește, dar și iartă, ca un Părinte iubitor de fii.

Rânduiala slujbei care se face în vreme de boli molipsitoare și molime (ciumă, holeră și altele) către Preasfânta și de viață făcătoarea Treime și către toți sfinții:

-,strălucește-ne raza de nădejde, Fecioară, și la lumina sănătății îndreptează-ne.” (Cântarea a 0-a)

Maica Domnului este adesea invocată ca mijlocitoare pentru scăpare din necazuri, tristeți, boli, neînțelegeri, războaie. Dacă Fecioara Maria nu ar fi mijlocit neconținut pentru omenire, de demult era pierdută în moarte. Există inclusiv atât de multe icoane făcătoare de minuni închinare Preasfintei, în fața cărora credincioșii se roagă pentru sănătatea sufletească și trupească.

Rânduiala slujbei ce se face la vreme de neconținere a ploilor cuprinde multiple referiri ale Teologiei Luminii:

-,lumina soarelui să strălucească”

Lumina soarelui, simbol al luminii lui Hristos pe pământ, este chemat, prin rugăciunea preotului către Dumnezeu, să strălucească iarăși, pentru ca oamenii să nu cadă în deznădejde, în foamete, în tristeți, în lipsuri.

-,poruncește să lucescă pe pământ lumina soarelui” (Cântarea a 3-a)

„Întotdeauna să pui înaintea ochilor ultima zi din viața ta. Când te scoli în zorii zilei, să nu fii sigur că mai ajungi până seara; de când îți întinzi trupul în pat să se odihnească, să nu tragi nădejde că vei mai vedea lumina zilei, astfel te vei putea înfrâna mai ușor de la toate patimile. Inima ta să mediteze pururea la bunurile cerești făgăduite, ca înseși acelea să te cheme pe calea virtuților.”²⁷

-,Cu dumnezeiască lumina Ta...” (Cântarea a 5-a, Irmos)

²⁷ *Lumină din Scripturi și din zidiri. Antologie tematică din opera Sfântului Vasile cel Mare, loc. cit., pag. 346.*

Slujitorul lui Dumnezeu îl roagă pe Creator să mijlocească pentru venirea luminii divine pentru lumina soarelui, astfel încât norii încărcăți cu ploaie să se împrăștie, iar lumina soarelui să strălucească din nou, pentru îmbucurarea duhovnicească a credincioșilor, pentru întărirea credinței lor.

- „să luminezi cele de sub cer” (Cântarea a 9-a)

„În cele din urmă, înțelegem că privind Sfintele Taine în unitatea lor descoperim sensuri noi și profunde și mai ales că, în lucrarea și efectele lor ele se susțin și se întăresc unele pe altele spre folosul duhovnicesc al primitorilor.”²⁸

- „Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină” (Cântarea a 9-a)

„Viața mistică ajută pe om să cunoască deplinătatea vieții, neevidențiindu-i ca scopuri ale vieții vedenii trecătoare și utopii irealizabile, și viața în Hristos și îndumnezeirea.”²⁹

- „luminează cu harul Tău” (Cântarea a 9-a)

„Trebuie să ne străduim să păstrăm intra în stare de liniște. Pentru că aceasta este ca ochiul care prin neîncetata lui mișcare, când întorcându-se spre cele din dreapta și din stânga, când întorcându-se, cu regularitate, în sus și în jos, nu poate să vadă clar ceea ce se află înaintea lui, ci privirea lui trebuie să se fixeze ferm către obiect privit, dacă e cazul să stabilească un aspect clar al lui; astăzi și mintea omului, este purtată de nenumărate griji lumești nu este însă în stare să fixeze adevărul.”³⁰

- „luminează soarele spre trebuința celor care cer de la Tine milă”

Asemenea timpului în care a trăit Sfântul Prooroc Ilie, neconținerea ploilor se datorează stării de păcătoșenie a creștinilor. De aceea, este covârșitoare implorarea milei, cu căință, a lui Dumnezeu, Binefăcătorul tuturor, pentru iertarea păcatelor, pentru încetarea distrugerii recoltelor și potențiale aducere a sărăciei, care poate genera alte păcate, patimi, neînțelegeri și necazuri.

La polul opus, *Rânduiala slujbei ce se face la vreme de secetă sau neplouare* însumează, și ea, referiri ale luminii:

- „Prin tine, Născătoare de Dumnezeu, am cunoscut Lumina” (Cântarea 1, glasul al 2-lea)

Prin intermediul noii Eve, prin Nașterea Fiului Ei, omenirea a fost adusă la lumina cea adevărată, care șterge păcatele, dăruind ploile necesare, pentru a nu se ajunge la foamete și la sărăcire. Cele două nenorociri amintite sunt adesea aduse din cauza păcatelor oamenilor care alcătuiesc comunitatea respectivă.

²⁸ *Izvoare de viață sfântă. Despre Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe. Antologie de articole și studii din revista Ortodoxia*, loc. cit., pag. 371.

²⁹ Ibidem, pag. 102.

³⁰ Ibidem., pag. 338.

-,Dătătorule de lumină și Făcătorule al veacurilor, Doamne, spre lumina poruncilor Tale îndreptează-ne pe noi” (Cântarea a 5-a, Irmosul)

Cel care oferă gratuit lumina harului – numai omul să dorescă să îl obțină în libertatea adevărată a lui Hristos – vrea ca să îndrepte creștinul spre poruncile divine, care aduc lumină atât în viața creștinului respectiv, cât și a celor din jurul lui. „Să urmărim acum Cuvântului, să căutăm odihna de acolo, să aruncăm averea de aici, să ne folosim numai de ceea ce este virtuos în ea (...). Dă puțin Celui de la care ai multul; dă și totul Celui care a dăruit toate.”³¹

-,„Cel ce Te îmbraci cu lumina ca și cu o haină”

„Dar această iradiere a Duhului lui Hristos peste comunitatea adunată și peste darurile aduse de ea, apoi peste tot sufletul credincios, îndeosebi peste cei pomeniți, este urmarea rugăciunii și unită cu rugăciunea.”³²

Rânduiala ce se face la țarini (holde), la vii și la grădini, când se întâmplă să fie stricate de sălbăticiuni sau de alte vietăți ca: lăcuste, gândaci și altele:

-,„cerul l-ai împodobit cu mari luminători ca să lumineze pe pământ”

Preotul amintește în rugăciune de lumina văzută care învăluie și încălzește pământul, astfel încât și creștinul să se apropie de Lumina cea de necuprins, să se curățească de păcate, de patimi, să îi mulțumească Tatălui Ceresc pentru încercarea venită după dreptate adesea – prin stricarea holdelor, a viilor și a grădinilor – și să înceapă să își îndrepte calea înspre mântuire.

Rugăciune la arie:

-,„Luminează-i pe ei, ca să Te cunoască pe Tine”

Atunci când Tatăl Ceresc dăruiește un dar, fie el material sau duhovnicesc, este semnificativ ca și creștinul să se apropie de El, astfel încât lucrarea sa cu darul primit să sporească, iar nu să se împruțineze, conducând chiar și la distrugerea bunului primit – prin păcate, patimi, prin nemulțumirea față de darul primit. Prin urmare, este necesar ca lumina harului lui Dumnezeu să se pogoare în viețile credincioșilor care participă la slujbă.

La capitolul dedicat *Rugăciunilor pentru sfințirea fântâni*, în *Rânduiala ce se face când a căzut ceva spurcat în fântână*, este amintită lumânarea ca mijloc purificator, sfințitor și luminător:

-,„preotul, aprinzând lumânări și luând cădelnița”

Atunci când ceva spurcă o mâncare, o băutură sau o fântână, este semn că membrii familiei sau a comunității respective au păcătuit. Aidoma este și situația când se asistă la neconținerea secetei sau a ploilor care nu se mai

³¹ Sfântul Grigorie Teologul, *Despre iubirea de săraci*, traducere și adaptare de Preot Dr. Gheorghe Tilea, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2006, pag. 27.

³² *Izvoare de viață sfântă. Despre Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe. Antologie de articole și studii din revista Ortodoxia*, loc. cit., pag. 242.

termină, ori a războaielor. De aceea, este necesar a se folosi lumânarea în rânduiala acestei slujbe, pentru ca lumina ei să alunge păcatele și patimile creștinilor respectivi, să aducă lumină în întunecimea vrăjmașilor nevăzuți care răscolesc sufletele lor.

Întrucât îngerii căzuți locuiesc în întuneric și în beznă, pentru *Rânduiala ce se face pentru cei ce sunt tulburați și supărați de duhuri necurate* este chemată lumina, fie prin rostirea psalmilor ca armă contra răutății, fie prin invocarea directă a Creatorului Luminii:

- „Domnul este luminarea mea” (Psalmul 26)

Domnul Dumnezeu este chemat de către slujitorul său să lumineze mintea, sufletul și trupul credinciosului care se plânge de smintelile și de tulburările vrăjmașului. Mai mult decât atât, Psalmii sunt adesea folosiți ca armă contra duhurilor întunericului.

- „Făcătorule de lumină și Făcătorule al veacurilor Doamne, spre lumina poruncilor Tale îndreptează-ne pe noi” (Cântarea a 5-a, Irmosul)

Atunci când credinciosul se îndreaptă înspre lumina poruncilor dumnezeiești, el își sporește șansele de a se scăpa de tulburarea duhurilor vrăjmașe, întrucât primește har, iar demonii nu suportă acest dar divin și se îndepărtează. Îngerii cei căzuți nu Îl rabdă pe Fiul lui Dumnezeu, Care îi chinuiește – prin propriile lor fapte, care întreg orice răutate și viclenie pe care o poate mintea umană imagina vreodată. „Că se cuvine ca în vremea aceasta de față a face binele, și nu a-l amâna pentru cea viitoare, și că după moarte nu este îndreptare.”³³

Rânduiala binecuvântării casei noi, în care urmează a locui cineva pentru întâia oară face referire la luminarea credincioșilor, prin adresarea rugăciunii directe către Dumnezeu, respectiv prin utilizarea lumânărilor ca simbolistică a luminosului:

- „mântuind și luminând pe toți cei ce vor locui în ea.” (Tropar, glasul al 8-lea)

De multe ori, locul ajută creștinul să se mântuiască. Dacă locația în care credinciosul își desfășoară activitățile este încărcată cu pacea creștinească, mai ales – concept care include multiple virtuți și bucurii –, el va avea adevărate pârghii pentru lucrarea mântuirii. Dacă, din contră, casa în care el își petrece poate cea mai mare parte a timpului zilei și a nopții este „bântuită” de neliniște (căci diavolul urăște liniștea drept-credincioșilor), de ură, de sminteală ori de alte patimi grele, sufletul celui care se luptă să iasă din furtuna păcatelor proprii va avea tendințe majore de a cădea în noi ispite, pierzându-și speranța adesea. De aceea, este foarte importantă slujba binecuvântării casei cel puțin anual sau ori de câte ori membrii familiei renovează. Cu cât membrii familiei vor

³³ Everghetinos, loc. cit., pag. 32.

acorda mai multă importanță Bisericii, și prin îndeplinirea unor astfel de rânduieli, cu cât harul divin va căuta asupra lor, ușurându-le drumul înspre mântuire. „Deci, fraților, întrucât avem atât de multă milă de la El și bogăție de îndurări, să ne întoarcem cu toată inima către Dânsul, și El ne va primi cu iubire de oameni, și așa ne va face părtași vieții celei de veci.”³⁴

-,pe care se află așezate: (...) untdelemn și lumânări aprinse”

Aidoma Sfântului Maslu, unde untdelemnul și lumânările aprinse sunt îndelung folosite, și aici untdelemnul sfințit va fi folosit, ulterior de către membrii familiei, pentru tămăduire sufletească și trupească. Pe de altă parte, însă, lumânările preînchipuie luminarea divină, care stă să se coboare asupra binecuvântării noii locuințe. Lumânarea va putea fi, apoi, folosită pentru alte rugăciuni particulare ale credincioșilor respectivi: de pildă, îndeplinirea canonului primit de la duhovnic, citirea diferitelor rugăciuni și acatiste, în funcție de nevoile creștinului și de starea sa sufletească.

Dezlegările și molitfele însumează șapte referiri despre lumină – prima aparținând *Molitfelor Sfântului Ioan Gură de Aur*: „Care a făcut tină și lumină a dăruit orbului”.

Aici este amintită minunea vindecării orbului din naștere, spre întărirea credinței celui venit spre izbăvire din plasa celui rău. Hristos este rugat să vină și să lumineze calea spre mântuire, viața creștinului bolnav sufletește și/sau trupește, respectiv să izbăvească din suferință viața celorlalți membri ai familiei, care se chinuiesc și se „topesc” de durerea suferindului.

Următoarele șase citate sunt cuprinse în *Molitfele Sfântului Vasile cel Mare*:

-,care au căzut împreună cu el din lumina cea de sus” (Rugăciunea întâi)

Referirea se face la îngerii întunericului, cei căzuți înainte de crearea celor dintâi oameni. Ei nu au mai dorit, nu mai vor și nici nu vor mai dori vreodată, din pricina mândriei, să se sălășluiască în starea de har, în sfera luminii celei adevărate.

-,Te blestem pe tine cel aruncat din lumina cea de sus” (Rugăciunea a doua)

Și în cea de-a doua rugăciune de dezlegare este amintită lumina cea dumnezeiască, care alungă demonii. Aici, Sfântul Vasile cel Mare, renumit pentru postul și asceza sa cu care i-a înfrânt pe demoni, îi blestemă pe îngerii întunericului, pentru răutatea celor din urmă, care întrece orice imaginație omenească.

-,Cel ce prin tină a dat vedere ochilor lipsiți de lumină ai celui orb din naștere” (Rugăciunea a doua)

Pământul, creat de Dumnezeu în imordiale timpuri, a fost folosit de către Hristos pentru a lumina ochii cei văzuți ai orbului din naștere, spre arătarea slavei lui Dumnezeu. Preotul cere aici, prin analogie, luminarea ochilor sufletești, pentru alungarea ispitelor, a uneltirilor și a chinuirii vrăjmașilor văzuți și nevăzuți.

³⁴ Ibidem, pag. 27.

- „Dumnezeul luminilor” (Rugăciunea a treia)

Creatorul luminii văzute și „deținătorul” luminii celei nevăzute și necreate este implorat, de către preot, a alunga, prin lumina Sa, întunericul păcatelor și al chinării vrăjmașilor nevăzuți, pe care cei din urmă o aduc creștinului venit înspre izbăvire. Demn de evidențiat este faptul că molitfele Sfântului Vasile cel Mare trebuie să fie însoțite de post și de Sfântă Spovedanie, din partea credinciosului și a familiei acestuia, respectiv de post din partea preotului și a familiei sale. Dacă aceste „precepte” nu se respectă, vor apărea ispite foarte mari. Mântuitorul ne învață că anumite neamuri de demoni nu pot fi alungați decât numai cu post și cu rugăciune.

- „prin Unul-Născut Fiul Tău ai luminat pe omul cel pătruns de întuneric” (Rugăciunea a treia)

Prin venirea Fiului lui Dumnezeu, omul a fost luminat înspre mântuire și izbăvire de păcat. Prin intermediul Sfintelor Taine, creștinul îl primește pe Mântuitorul în trupul lui, în minte, în cuget, în simțiri, fiind izbăvit de nevoi și de necazuri, de întuneric, de demoni.

- „prin Care neamurile ce Te-au mărturisit s-au luminat” (Rugăciunea a treia)

Mântuitorul ne învață că cei care mărturisesc credința cea adevărată vor fi „mărturisiiți” de Fiul lui Dumnezeu înaintea Tatălui Ceresc. De aceea, propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu prin împlinirea poruncilor divine aduce luminare și ferirea de vrăjmașii cei nevăzuți.

Cele patru rugăciuni de la *Dezlegări* – pentru împăcarea celor învrăjbiți, pentru dezlegare la blestem, pentru cei ce sunt în blestem, respectiv pentru iertarea tuturor păcatelor nu conțin lexeme din sfera Teologiei Luminii.